

2002 YILI OCAK-AĞUSTOS DÖNEMİ

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerinin eski ve yeni sunumuna ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, “[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)” başlıkları altında yer almaktadır.

2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar, “Eski Sunum” çerçevesinde aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, 2002 Ocak-Ağustos döneminde dış ticaret açığı % 17,5 oranında artarak 4.161 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca nedenler;

- ihracat gelirlerinin % 6,7,
- bavul ticaretinin % 28,1,
- ithalat harcamalarının ise (CIF) % 8,6 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 29,9 oranında azalarak 3.915 milyon ABD doları olmuştur.

Sonuç olarak, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 2.046 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde 246 milyon ABD doları açık vermiştir.

1- Dış Ticaret

2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde, 1.972 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 22.854 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde 2.526 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 25.042 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 469 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 26.395 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2002 yılının aynı döneminde, 856 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 29.203 milyon ABD dolarına çıkmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 3.541 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde % 17,5 oranında artışla 4.161 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	Ocak- Ağustos 2001	Ocak- Ağustos 2002	% Değişim
İhracat FOB	22.854	25.042	9,6

Bavul ticareti	1.972	2.526	28,1
İthalat FOB	-26.395	-29.203	10,6
Altın ithalatı	-469	-856	82,5
Dış Ticaret Açığı	-3.541	-4.161	17,5

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, bir önceki yılın aynı dönemine göre % 0,5 oranında artmış, **faiz gelirleri** % 14,5, **diğer mal ve hizmet gelirleri** ise % 43,2 oranında azalarak sırasıyla 5.560 milyon ABD doları, 1.689 milyon ABD doları ve 3.006 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **faiz giderleri** % 9,6, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 20,8 oranında azalmış, **turizm giderleri** ise % 0,1 oranında artmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 4.215 milyon ABD doları, 2.952 milyon ABD doları ve 1.400 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 28,1 oranında azalarak 1.405 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım kaleminde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 1.987 milyon ABD doları azalarak 248 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım ise 2001 Ocak-Ağustos döneminde 354 milyon ABD doları, 2002 yılının aynı döneminde ise 9 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde **doğrudan yatırımlar** net 239 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 172 milyon ABD doları net tahvil geri ödemesi, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde 306 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma** gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 162 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 1.721 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 3.754 milyon ABD doları net satım, 2002 yılının aynı döneminde ise 496 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 4.088 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 919 milyon ABD doları net çıkışla sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 705 milyon

ABD doları net çıkış, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 2.024 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 8.063 milyon ABD dolarından 9.558 milyon ABD dolarına yükselmiş olup, bir önceki döneme göre “**Diğer Sektörler**”in borçlanması 1.617 milyon ABD doları, “**Bankacılık Sektörü**” borçlanması 405 milyon ABD doları artış, “**Genel Hükümet**”in borçlanması ise 527 milyon ABD doları azalış gözlenmektedir.

Anapara geri ödemeleri 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde, 9.036 milyon ABD dolarından 2002 yılının aynı döneminde 8.031 milyon ABD dolarına düşmüştür.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 2001 ve 2002 yıllarının Ocak-Ağustos dönemlerinde sırasıyla 268 milyon ABD doları ve 497 milyon ABD doları net artış görülmüştür.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 135 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde bu tutar 261 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 404 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 1.556 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 8.061 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 1.402 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde net 4.477 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise net 945 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiştir.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde net 1.551 milyon ABD doları geri ödeme, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise net 504 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde net 253 milyon ABD doları kullanım, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise net 447 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 6.711 milyon ABD doları ve 809 milyon ABD doları net geri ödeme göstermiştir.

Mevduat hesapları, 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 1.350 milyon ABD doları azalmış, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde de kredi mektuplu döviz tevdiat hesabında 586 milyon ABD doları artışa karşın özellikle, yurtdışında yerleşik bankaların bankalar nezdindeki hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 593 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 2001 yılı Ocak-Ağustos döneminde 3.117 milyon ABD doları azalmış, 2002 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 5.239 milyon ABD doları artmıştır.

Uluslararası Para Fonu’ndan Stand-by anlaşması kapsamında 2002 Ağustos ayında sağlanan 1.142 milyon ABD doları kredi ile Ocak-Ağustos 2002 döneminde bu anlaşma kapsamında net toplam kullanım 6.365 milyon ABD doları olmuştur.